

Vergaderjaar 2008–2009

31 015

Kindermishandeling

Nr. 38

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR JEUGD EN GEZIN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 12 juni 2009

1. Inleiding

Op 5 juli 2007 zond ik u mede namens de minister van Justitie het Actieplan Aanpak Kindermishandeling *Kinderen Veilig Thuis (kamerstuk 31 015, nr. 16)*. Hoofddoelstelling van dit Actieplan is de mishandeling en verwaarlozing van kinderen een halt toe te roepen.

In een algemeen overleg van 18 oktober 2007 (kamerstuk 31 015, nr. 25) is met uw Kamer over dit Actieplan gesproken. Het Actieplan is vervolgens in uitvoering genomen. Aan u is voor de zomer van 2009 een voortgangsrapportage toegezegd. Deze rapportage treft u hierbij aan. Hierin wordt beschreven hoe het gaat met de bestrijding van kindermishandeling in Nederland en met name welke resultaten er concreet met het Actieplan sinds 2007 zijn bereikt.

Inmiddels heeft de Commissie Jeugd en Gezin ter voorbereiding van het algemeen overleg kindermishandeling van 17 juni 2009 al eerder een notitie ontvangen waarin ik op verzoek van de commissie een aantal aspecten van de aanpak van kindermishandeling nader toelicht (kenmerk 2009Z0832, 7 mei 2009).

2. Het Actieplan en de voorgenomen maatregelen

Het Actieplan is in het najaar van 2007 in uitvoering genomen. Kern hiervan is het tegengaan van kindermishandeling. Dit gebeurt door:

- zoveel mogelijk voorkomen van kindermishandeling
- zo snel mogelijk signaleren van vermoedens van kindermishandeling
- stoppen van kindermishandeling en beperken van schadelijke gevolgen door passende hulp of bescherming te bieden

Om dit te bereiken is er in het actieplan een tiental concrete acties en maatregelen geformuleerd die uiterlijk in 2011 gerealiseerd moeten zijn.

- 1) Invoering RAAK aanpak in heel Nederland
- 2) Opvoedingsondersteuning via de CJG's
- 3) Start van een publiekscampagne tegen kindermishandeling
- 4) Stimuleren van het gebruik van meldcodes kindermishandeling
- 5) webapplicatie privacy & beroepsgeheim
- 6) Beter Beschermd: verkorting van de doorlooptijden in de jeugdbescherming
- 7) Afspraken over financiering en werkwijze AMK
- 8) Aanwijzing PG's
- 9) Instellen Stuurgroep
- 10) Herhaling prevalentieonderzoeken in 2010

3. Bereikte resultaten van september 2007 tot en met maart 2009

3.1 Invoering RAAK aanpak in heel Nederland

Een van de belangrijke trajecten van het Actieplan is de invoering van de regionale aanpak van kindermishandeling in Nederland. Deze aanpak is gebaseerd op de ontwikkelde werkwijze van de Reflectie- en Actiegroep Aanpak Kindermishandeling (RAAK).

De inzet hiervan is dat eind 2010 in Nederland, verdeeld over 35 regio's, een sluitende, samenhangende en effectieve aanpak van kindermishandeling is gerealiseerd. Dit omvangrijke traject is de tweede helft van 2007 inhoudelijk voorbereid door het Nederlands Jeugdinstituut (NJI), in nauwe samenwerking met diverse partijen en experts op het gebied van kindermishandeling, met koepel- en brancheorganisaties, gemeenten en provincies. Op www.aanpakkindermishandeling.nl kunt u lezen op welke wijze de regionale invoering gestalte krijgt en hoe daarbij gebruik is gemaakt van de lessen uit de proefregio's RAAK.

Actieverklaring: het bestuurlijke traject

In april 2008 hebben alle 35 centrumgemeenten, de provincies en stadsregio's, verantwoordelijk voor de invoering van de regionale aanpak, een Actieverklaring ondertekend. Daarmee hebben zij zich gecommitteerd aan de invoering van een regionale sluitende aanpak van kindermishandeling en een aantal bestuurlijke afspraken gemaakt die eind 2010 in elke regio moeten leiden tot:

- *een regionale projectstructuur* waarin de aanpak van kindermishandeling wordt geborgd, in samenhang met de activiteiten van de Centra voor Jeugd en Gezin, de structuren van huiselijk geweld én met het bureau jeugdzorg/Advies en Meldpunt Kindermishandeling (AMK);
- *een regionaal werkplan* waarin concrete prioriteiten in de aanpak van kindermishandeling zijn opgenomen en die het gehele zorgcontinuüm (van voorkomen, signaleren tot schade beperken) bestrijken;
- *een regionaal handelingsprotocol* waarin duidelijk is omschreven «wie wat doet in de regio» bij een vermoeden van kindermishandeling.
- Hiervoor is in februari 2009 door het NJi een format ontwikkeld dat alle regio's kunnen benutten voor het maken van afspraken over de stappen die nodig zijn bij een vermoeden van kindermishandeling, door alle betrokken partijen. De volgorde van de stappen, de regiefunctie en taakverdeling tussen de regionaal betrokken partijen kan met behulp van dit protocol worden vastgelegd;
- *een regionaal scholingsplan*: hetgeen inhoudt dat relevante professionals eind 2010 zijn geschoold in signaleren, handelen en samenwerken. Ook hiertoe zijn door het NJi voorbereidingen getroffen, onder andere door het opstellen van scholingsprofielen.

Alle regio's hebben via de 35 centrumgemeenten extra geld gekregen voor het uitvoeren van de punten uit de Actieverklaring. Uitgangspunt daarbij is dat zoveel mogelijk wordt aangesloten bij bestaande structuren en al lopende ontwikkelingen. De regionale aanpak op het niveau van de centrumgemeenten en de provinciale jeugdzorg vullen elkaar daarbij aan.

Stand van zaken in de regio's: het invoeringstraject¹

Het afgelopen jaar is door vrijwel alle 35 regio's gewerkt aan het realiseren van een sluitende aanpak kindermishandeling. De centrumgemeenten, provincies en stadsregio's investeren – met landelijke ondersteuning vanuit het NJi – in het ontwikkelen van een regionale projectstructuur als basis waarop verder gewerkt kan worden aan concrete acties. Deze projectstructuur sluit in veel gevallen aan op bestaande samenwerkingsafspraken, die in het kader van CJG-vorming en de aanpak van huiselijk geweld al zijn gemaakt. Een dergelijke basis is inmiddels in de meeste gemeenten/regio's gelegd.

- In 34 gemeenten is een stuurgroep ingesteld of in voorbereiding
- In 34 gemeenten/regio's is een regiocoördinator aangesteld, die als spil fungeert en ervoor zorgt dat de basis voor een sluitende aanpak van kindermishandeling in de regio worden gelegd.

De voorbereidende werkzaamheden voor het maken van een regionaal werkplan zijn vrijwel overal gaande. De planning is dat in alle gemeenten in het derde kwartaal van 2009 werkplannen gereed en in gang gezet zijn. Daarmee zal ook het werken aan de concrete actiepunten zijn gestart. In de regionale werkplannen die nu (in concept) gereed zijn, of waar eerste actiepunten zijn benoemd, is te zien dat regio's over het hele zorgcontinuüm acties gaan ondernemen. Enkele voorbeelden:

- Preventie voor iedereen: voorlichtingsacties ter preventie van shaken baby syndrome; informatie over de wettelijke bepaling over gewelddoos opvoeden;
- Preventie voor gezinnen in risicosituaties: intensiveren van het aanbod voor gezinnen met ouderlijke psychiatrische en/of verslavingsproblematiek (ter preventie van problemen en bescherming van kinderen); bevorderen gebruik screeningslijsten en gespreksprotocollen;
- Interventies bij vroege signalen: invoeren van valide instrumenten voor vroegsignalering door verloskundigen en kraamverzorgenden; bevorderen van gebruik verwijsindex; gezinsondersteuning door *home visiting*; bevorderen zorgcoördinatie door CJG;
- Reacties op vermoedens en constatering: uitbreiden van programma's voor de begeleiding of behandeling van slachtoffers van kindermishandeling en/of huiselijk geweld.

Medio 2009 start een evaluatie- en effectonderzoek naar de invoering van de regionale aanpak kindermishandeling. Daarin staan de volgende vragen centraal: hoe effectief is de regionale invoering, welke concrete verbeteringen zien we in de aanpak van kindermishandeling en wat zijn de productieve bestanddelen ervan?

3.2. Opvoedingsondersteuning via de CJG's

De proefregio's RAAK lieten zien dat een gezamenlijke regionale inzet de aanpak van kindermishandeling versterkt. Zoals in het Actieplan al beschreven, is vooral het CJG daarin een belangrijke kernpartner. Het CJG maakt het immers mogelijk die gezamenlijk inzet te bundelen, omdat in het CJG verschillende functies op het gebied van de algemene en preventieve gezondheidszorg en het jeugdbeleid bijeen komen.

¹ Bron: eerste voortgangsrapportage Regionale aanpak kindermishandeling, periode maart 2008 – maart 2009 (Nji, april 2009).

Waarom het CJG belangrijk is

Ouders hebben soms moeite met de opvoeding van hun kinderen. Dit levert risico's op voor de ontwikkeling. De onmacht kan zo groot worden dat er van mishandeling sprake is. Uit onderzoek blijkt dat een groot aantal kinderen in ons land mishandeld wordt en dat een veilige ontwikkeling van kinderen niet altijd vanzelfsprekend is. Het is dan ook noodzakelijk risicokinderen en -gezinnen zo spoedig mogelijk op te sporen en passende hulp en ondersteuning te bieden. Dit is bij uitstek een taak van het CJG.

Een taak van het CJG is signalen te wegen en te interpreteren waarna lokaal passende hulp kan worden geboden, die het risico op ernstige kindermishandeling kunnen verminderen. Dit varieert van het opvoedondersteunend en pedagogisch adviesgesprek, kortdurende interventies voor opvoedondersteuning (bijvoorbeeld Triple P) tot en met gezinsondersteunende interventies. Op basis van literatuur¹ is bekend dat diverse huisbezoekprogramma's (onder ander het programma Voorzorg, Stevig Ouderschap) in de vroege kindertijd positieve effecten laten zien in de hulp aan risicogezinnen. Zo nodig coördineert het CJG de interventies en wordt verwezen naar de jeugdzorg (AMK), de GGZ, gezondheidszorg, schuldsanering, etc.

Hoe wordt de rol van het CJG ontwikkeld

In de werkplannen van de 35 regio's is te zien dat de regio's concrete acties (gaan) ondernemen om de taken van CJG's inhoudelijk verder te brengen, zodat zij door vroege signalering en opvoedondersteuning bijdragen aan het tegengaan van kindermishandeling. De regionale werkplannen, evenals de handelingsprotocollen en de scholingsplannen die in het kader van de regionale aanpak kindermishandeling in uitvoering worden genomen, zijn hierop van invloed (zie onder punt 2).

In het CJG wordt – mede hierdoor – in toenemende mate aandacht besteed aan (potentieel) effectieve interventies ter preventie van kindermishandeling, aan advies en concrete hulp, evenals aan doorzetting-smacht en coördinatie van zorg.

Dit alles vraagt van medewerkers van het CJG deskundigheid op het gebied van signaleren en handelen bij beginnende vermoedens van kindermishandeling. Een belangrijke basis hiervoor is gelegd door de jeugdgezondheidszorg (JGZ) die een kernpartner is binnen het CJG. Ondermeer door de invoering van de JGZ richtlijn secundaire preventie kindermishandeling. Deze richtlijn is bedoeld als leidraad voor het handelen van JGZ-medewerkers bij een vermoeden van kindermishandeling en richt zich op jeugdigen van nul tot negentien jaar die vermoedelijk het slachtoffer van kindermishandeling zijn.

De rol van het CJG in de aanpak van kindermishandeling wordt onder de regie van gemeenten verder ontwikkeld. Ik ben voornemens om de belangrijkste lessen en ervaringen in de regio's en andere relevante informatie over de rol van de Centra voor Jeugd en Gezin op het terrein van het voorkomen van kindermishandeling te ontsluiten via een handreiking die als onderdeel van de Gereedchapskist CJG naar alle gemeenten zal worden verstuurd.

3.3 Start van een publiekscampagne tegen kindermishandeling

Zoals aangekondigd in het Actieplan Aanpak kindermishandeling is eind 2008 de publiekscampagne gestart met een radiospot en advertenties in de diverse dagbladen. Deze campagne richt zich op familie, burens, vrienden, kennissen en andere mensen in de omgeving van kinderen. Zij

¹ Zie rapport in opdracht van ZonMW «Primaire preventie van kindermishandeling: bekende, gebaande en gewenste paden» (TNO; september 2008)

worden gevraagd om alert te zijn op de signalen van kindermishandeling, die meestal moeilijk te herkennen zijn en gepaard gaan met twijfel. Iedereen die kindermishandeling vermoedt, wordt aangespoord om in actie te komen. Vaak kan dat al door een gesprek aan te knopen met het kind, er met anderen over te praten, of te bellen om advies met bijvoorbeeld het AMK.

De centrale boodschap van de campagne luidt: vermoedt u kindermishandeling, er is altijd iets wat u kunt doen. De campagne is zo ingericht dat iemand met een vermoeden van kindermishandeling de site www.watkanikdoen.nl kan bezoeken. Dit is een website waar mensen antwoorden kunnen vinden op een aantal vragen en waarin ze suggesties kunnen krijgen voor mogelijke stappen die ze zelf kunnen ondernemen om iets te doen met een vermoeden van kindermishandeling. Hieronder valt ook het bellen met het AMK, bijvoorbeeld voor een adviesgesprek.

Als onderdeel van de publiekscampagne is op 23 maart 2009 de TV-campagne gestart bestaande uit twee tv-spots. In deze tv-spots wordt een beroep gedaan op omstanders (buren, familie, etc) om oog te hebben voor mogelijke signalen van kindermishandeling, en ook iets te doen met twijfel en vermoedens.

Naast de website en de tv-spots worden de komende periode ook nog andere media ingezet, ondermeer advertenties in gedrukte media, diverse internetsite om jongeren te bereiken en verspreiding van folders verspreid via onder andere het onderwijs en de Centra voor Jeugd en Gezin. Bezien wordt voorts op welke wijze mensen met een niet-Nederlandse achtergrond effectief bereikt kunnen worden.

Uit eerste signalen blijkt dat diverse AMK's een significante groei ervaren van adviesvragen en meldingen als gevolg van de publiekscampagne. De definitieve en volledige cijfers hierover worden binnen enkele maanden verwacht.

Ook bij andere instanties wordt overigens een groei van vragen gesignaleerd als gevolg van de publiekscampagne. Zo geeft de Stichting Korrelatie aan dat, sinds de start van de publiekscampagne, 5 keer meer reacties over kindermishandeling te hebben ontvangen dan in dezelfde periode vorig jaar.

3.4 Stimuleren van het gebruik van meldcodes kindermishandeling

In mijn Actieplan Aanpak Kindermishandeling «*Kinderen veilig thuis*» heb ik aangegeven dat ik *alle* instellingen en beroepskrachten die met kinderen werken (inclusief beroepskrachten die werken met volwassenen die ook ouder zijn) wil stimuleren een meldcode kindermishandeling in te voeren.

Onderzoek meldcode kindermishandeling

In de periode oktober 2007 tot april 2008 is onderzoek verricht¹ naar de mate waarin professionals uit verschillende sectoren over een meldcode kindermishandeling beschikken, in hoeverre zij hierover tevreden zijn, welke acties zij uitvoeren bij vermoedens van kindermishandeling en hun behoefte aan scholing en training.

Kort samengevat zijn de uitkomsten:

- Minder dan de helft van de professionals beschikt over een meldcode (45%). Positieve uitschieters zijn jeugdartsen, kinderartsen,

¹ Rapport van Bureau Veldkamp: Meldcodes kindermishandeling; beschikking, waardering, gebruik en scholing (april 2008).

consultatiebureauartsen, medewerkers van de politie, kinderdagverblijven en peuterspeelzalen. Het percentage ligt hier op tweederde of meer.

- Degenen die over een meldcode beschikken, gaan gemiddeld genomen vaker over tot handelen dan professionals die geen meldcode volgen (circa drie keer vaker).
- De meeste professionals die beschikken over een meldcode zijn er ook bekend mee (62%). In het onderwijs ligt dat lager (42%).
- Gemiddeld genomen hebben professionals de meldcode in het afgelopen jaar drie keer gevolgd. Professionals die werken met een meldcode oordelen daar positief over. Zij zijn er tevreden mee en beoordelen het als een goed hulpmiddel bij vermoedens van kindermishandeling.
- Een derde van degenen die niet met een meldcode kindermishandeling werken, is van plan om daar op korte termijn wat aan te doen.
- Van de koepels en brancheorganisaties beschikt een derde over een meldcode voor haar leden. Gevraagd naar plannen om een meldcode in te voeren, geven koepelorganisaties aan dat hun professionals dat zelf (regionaal) invullen en dat het omgaan met vermoedens van kindermishandeling geen probleem is gebleken.

Op 9 september 2008 is het onderzoeksrapport Meldcodes Kindermishandeling aan uw Kamer aangeboden¹. Het onderzoeksrapport vormde belangrijke input voor de gespreksrondes van de Stuurgroep Aanpak Kindermishandeling (zie punt 9).

Het rapport is daarnaast gebruikt in het traject van een wettelijke verankering van meldcodes huiselijk geweld en kindermishandeling.

Wettelijke verankering meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Op 9 september 2008 hebben de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, de minister van Justitie en ik u per brief aangekondigd voornemens te zijn een meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling verplicht te stellen.

Zoals u geïnformeerd bent in deze brief denken wij dat het bij of krachtens de wet verplichtstellen van een meldcode een duidelijke meerwaarde heeft voor de professional: het schept duidelijkheid, zodat de professional een handelingsrepertoire kan hanteren om adequaat te handelen bij (vermoedens van) geweld en mishandeling. De geplande inwerkingtreding van de wet is 1 januari 2011. Eind 2009 zal naar verwachting het wetsvoorstel aan de Raad van State worden voorgelegd. Om het zo goed mogelijk voor te bereiden op de wettelijke verplichting komt een basismodel meldcode beschikbaar in september. Dit model en verdere informatie over de verplichting meldcode is toegankelijk via www.meldcode.nl.

Invoering en implementatietraject

De wet zou het sluitstuk moeten zijn van de ontwikkelingen in het veld. Daarom vragen we brancheorganisaties en professionals nu al om vooruitlopend op de wet een meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling op te stellen, in te voeren en toe te passen. Daartoe zijn onze inspanningen in hoofdzaak gericht op:

1. het communicatietraject richting branche- en beroepsorganisaties, instellingen en professionals over vroegsignalering en de meldcode, bijvoorbeeld de website www.meldcode.nl. Deze website wordt in de zomer van 2009 gelanceerd.
2. het ontwikkelen en beschikbaar stellen van een basismodel meldcode. Dit basismodel zal in het najaar van 2009 beschikbaar zijn op de website;

¹ Kamerstuk 28345–71.

3. deskundigheidsbevordering voor de professionals die met een meldcode moeten gaan werken.

Augeo Foundation

Er is sinds 2008 een samenwerkingsovereenkomst tussen Jeugd en Gezin en de Augeo Foundation. Met de samenwerking met de Augeo Foundation wordt beoogd dat gedurende de uitvoering van het Actieplan wordt samengewerkt aan zowel een versnellings- en kwaliteitsimpuls van de aanpak van kindermishandeling als het gaat om deskundigheidsbevordering van professionals bij de aanpak van kindermishandeling. Concreet wordt in de samenwerking gestreefd naar de vergroting van de efficiëntie, het leerrendement en het bereik van scholingen over kindermishandeling onder professionals die met jeugdigen en ouders werken. De samenwerking richt zich met name op het project «de Kinderrechten e-Academie» van de Augeo Foundation. Binnen dit project wordt gewerkt aan de ondersteuning, verrijking en versnelling van deskundigheidsbevordering van professionals die met jeugdigen en ouders werken en draagt bij aan het vergroten van het leerrendement en bereik van scholingsprogramma's over kindermishandeling door het opzetten en aanbieden van e-learningmodules. Middels deze «e-Academie» worden digitale bij- en nascholingsmodules op maat aan betrokken instellingen, beroepsorganisaties en branche organisaties aangeboden. De lesmodules bestaande uit modules over signaleren, handelen en communiceren en worden per beroepsgroep op maat ontwikkeld. Zo is er inmiddels een e-learningprogramma met modules speciaal bedoeld voor artsen en verpleegkundigen op de afdeling spoedeisende hulp en kinderafdelingen in ziekenhuizen. Dit jaar nog komen ook modules beschikbaar voor leerkrachten en voor medewerkers in de kinderopvang.

3.5 Webapplicatie privacy & beroepsgeheim

Professionals die zich (vaak tegelijkertijd) met kinderen, jongeren en hun ouders bezighouden, delen vaak nog te weinig informatie met elkaar en werken nog onvoldoende samen. Zeker bij vermoedens van kindermishandeling is het essentieel dat informatie wordt gedeeld en dat acties worden afgestemd. Om te voorkomen dat professionals onnodig terughoudend zijn bij informatie-uitwisseling, worden hen handreikingen geboden om na te gaan of en welke informatie kan worden gedeeld.

Zoals aangekondigd in het Actieplan Aanpak Kindermishandeling wordt de bestaande digitale wegwijzer privacy & beroepsgeheim nu ook toepasbaar gemaakt voor de aanpak van kindermishandeling.

U treft de wegwijzer aan op www.huiselijkgeweld.nl/beroepsgeheim). Het gebruik van deze applicatie is een belangrijk ondersteunend instrument om professionals die menen dat de privacywetgeving een obstakel is om tot informatie-uitwisseling over te gaan, over de brug te helpen. Het is tevens een hulpmiddel om professionals te helpen om de juiste afwegingen te maken. De vernieuwde webapplicatie zal onder de aandacht worden gebracht van professionals die werken met kinderen en gezinnen.

3.6 Beter Beschermd: verkorting van de doorlooptijden in de jeugdbescherming

Het stoppen van kindermishandeling kan langs zowel civielrechtelijke als strafrechtelijke weg worden bereikt. Wanneer een jeugdige in zijn ontwikkeling wordt geschaad en de ouders er niet in slagen hun opvoedingsverantwoordelijkheid waar te maken, kan de jeugdzorg en/of de jeugdbescherming in actie komen. De binnen het programma Beter Beschermd

ontwikkelde werkwijze om te komen tot kortere doorlooptijden in de jeugdbescherming wordt in 2009 landelijk ingevoerd. Deze zomer zal er een jeugdbeschermingsbrief naar uw Kamer worden gestuurd, waarin uitgebreid op het programma «Beter Beschermd» wordt ingegaan.

3.7 Afspraken over financiering en werkwijze AMK

In het kader van de aanpak kindermishandeling zijn veel activiteiten en maatregelen er op gericht om signalering en melding van kindermishandeling te verbeteren. Voor professionals en instellingen speelt de komende verplichting tot het hebben en gebruiken van een meldcode daarbij een belangrijke rol. Voor omstanders is de publiekscampagne (watkanikdoen.nl) hier een stimulans in. Dat leidt tot een groter beroep op de Advies- en Meldpunten Kindermishandeling.

Financiering AMK's

Met de provincies is voor 2008 en 2009 extra financiering afgesproken die beschikbaar is voor de AMK's om de verwachte groei aan meldingen op te vangen. In 2008 is deze extra ruimte afgesproken om wachttijden bij de AMK's te verkorten die waren ontstaan vanwege een toename van het aantal meldingen in de jaren daarvoor. In 2009 gaat het er daarnaast om een verwachte extra groei in het aantal contacten en meldingen op te vangen. Er worden meer meldingen verwacht als gevolg van de aandacht voor verbeterde signalering en melding door professionals en omstanders. Er is een groeiruumte van 22 % voor 2009 die naar verwachting voldoende is om een mogelijke toename in het aantal meldingen op te vangen.

3.8 Aanwijzing PG's

Ook de inzet van het strafrecht is bij het stoppen van kindermishandeling van belang. In 2009 wordt een Aanwijzing Kindermishandeling van het Openbaar Ministerie (OM) opgesteld. Naar verwachting is deze aanwijzing in augustus 2009 gereed en in werking. De aanwijzing bevat richtlijnen voor politie en het OM om in individuele kindermishandelingszaken een gestructureerd besluit te kunnen nemen voor wat betreft de opsporing en de vervolging van deze zaken.

3.9 Instellen Stuurgroep

Conform de voorgestelde lijn in het Actieplan is op 25 februari 2008 een stuurgroep Aanpak Kindermishandeling met als taak het aanjagen van de aanpak kindermishandeling, officieel geïnstalleerd. De heer Ivo Opstelten, voormalig burgemeester van Rotterdam, is voorzitter.

De Stuurgroep vervult een actieve rol bij de aanpak van kindermishandeling en bewaakt de voortgang van het Actieplan Aanpak Kindermishandeling «Kinderen Veilig Thuis». De Stuurgroep heeft tevens een rol in het uitdragen van het maatschappelijke belang dat er meer werk gemaakt moet worden van de aanpak van kindermishandeling en vraagt op een actieve en stimulerende manier aandacht voor de regionale aanpak kindermishandeling bij beroepsgroepen, lokale en provinciale bestuurders.

Activiteiten van de Stuurgroep:

- Op verzoek en naar aanleiding van het rapport Veldkamp «meldcodes kindermishandeling», heeft de Stuurgroep Aanpak Kindermishandeling diverse branche- en beroepsorganisaties gesproken over het gebruik van meldcodes in hun sector en om de ontwikkeling en het

gebruik van meldcodes te stimuleren. Op basis van deze gesprekken heeft de Stuurgroep een advies geschreven op basis van de door de Stuurgroep gesignaleerde mogelijke belemmeringen en knelpunten bij de invoering en de hantering van de verplichte meldcode. Dit advies heb ik aan u Kamer op 26 maart jl.¹ aangeboden.

- Daarnaast organiseert de Stuurgroep nog dit jaar samen met de Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ) een expertmeeting met medische beroepsgroepen over het opstellen van een norm voor toezicht op signalering en melding kindermishandeling door ziekenhuizen. Aanleiding hiertoe zijn de op 23 oktober 2008 gepubliceerde resultaten van de IGZ over de aanpak kindermishandeling onder ziekenhuizen, uitgebracht in het rapport: «Spoedeisende eerstehulpafdeling van ziekenhuizen signaleert kindermishandeling nog onvoldoende: gebroken arm nog te vaak een ongelukje»².
- In 2009 zal de Stuurgroep zich met name richten op de regionale aanpak van kindermishandeling en een bijdrage leveren aan onderdelen van de publiekscampagne tegen kindermishandeling.

3.10 Herhaling prevalentieonderzoeken in 2010

In 2006 zijn twee onderzoeken uitgevoerd naar de aard en omvang van kindermishandeling in 2005. De resultaten van deze onderzoeken zijn op 25 april 2007 naar de Tweede Kamer gezonden. In het Actieplan is toegezegd dat de prevalentieonderzoeken in 2010 zullen worden herhaald.

Met het herhalen van beide prevalentieonderzoeken wordt tevens tegemoet gekomen aan de aanbevelingen van het Kinderrechtencomité. Het comité beveelt aan «*mechanismen in te stellen voor het monitoren van het aantal gevallen, de ernst van het geweld, seksueel misbruik, verwaarlozing, mishandeling of uitbuiting genoemd in artikel 19, daaronder begrepen binnen het gezin, instellingen of andere takken van de zorg*».

Naast beide prevalentieonderzoeken zijn cijfers van de AMK's overigens ook een indicatie voor aard en omvang van kindermishandeling.

4. Overige aandachtspunten

Gaandeweg het uitvoeringstraject zijn, aanvullend op het actieplan, ook nieuwe aandachtspunten geagendeerd. Ik maak van de gelegenheid gebruik om u ook hierover te informeren.

4.1 De aanpak van kindermishandeling en de gezondheidszorg

In het signaleren en melden van kindermishandeling heeft niet alleen de jeugdzorg, maar zeker ook de gezondheidszorg een belangrijke rol. Dat geldt tevens voor het bieden van zorg aan de slachtoffers. Immers, kinderen komen bij de huisarts, en in het ziekenhuis. Als er psychische problemen zijn bij ouders, vormen, zo is bekend uit onderzoek, kinderen een risicogroep. Niet alleen lopen ze een groter risico dan gemiddeld om zelf psychische problemen te krijgen, maar ook is er een groter risico op onvoldoende zorg en veiligheid thuis om goed op te groeien. Slachtoffers van welke vorm van kindermishandeling dan ook, lijden niet (alleen) aan de fysieke gevolgen daarvan, maar hebben vaak ook psychische problemen. Daarom wordt aan de rol en verantwoordelijkheid van een aantal partijen in de gezondheidszorg in deze voortgangsrapportage apart aandacht besteed. Ik verwijs u overigens voor dit onderwerp ook naar de brief die uw Kamer op 7 mei 2009 is toegezonden, «voorbereidende notitie ten behoeve van een algemeen overleg kindermishandeling», kenmerk 2009Z08532.

¹ Kamerstuk, vergaderjaar 2008–2009, nummer 31 015, nr. 36.

² Kamerstukken, vergaderjaar 2008–2009, nummer 31 015, nr. 33.

De huisarts is de poortwachter van de zorg, waar veel patiënten als eerste terecht komen. Recente berichten en onderzoeken laten zien dat huisartsen en huisartsenposten nog niet altijd over voldoende kennis beschikken om signalen van kindermishandeling te herkennen en kindermishandeling vervolgens daadwerkelijk te melden.

In oktober 2008 is door de Inspectie voor de Gezondheidszorg een rapport uitgebracht over signalering en melding van kindermishandeling door de afdelingen spoedeisende hulp (SEH) van algemene ziekenhuizen. Slechts 4% van alle meldingen van kindermishandeling bleek door SEH afdelingen te worden gedaan. In het rapport is de situatie zoals de Inspectie die in 2007 aantrof geschetst.

De geestelijke gezondheidszorg richt zich in de behandeling doorgaans hoofdzakelijk op de patiënt zelf. Er is (nog) niet voldoende oog voor de kinderen die mogelijk deel uitmaken van de omgeving van de patiënt. Voor de behandeling van slachtoffers van kindermishandeling is een specifieke, vaak multidisciplinaire aanpak vereist, waarin de geestelijke gezondheidszorg een belangrijke rol en taak heeft.

Voortgang

De meldcode kindermishandeling die in 2008 door de KNMG is ontwikkeld, heeft een grote positieve invloed op de attitude in de gezondheidszorg als het gaat om het signaleren en melden van kindermishandeling. Kindermishandeling staat nu hoog op de agenda voor artsen. In deze (herziene) meldcode is het uitgangspunt «spreken tenzij» in plaats van «zwijgen tenzij» gehanteerd als het gaat om het signaleren en melden van kindermishandeling. De KNMG informeert en activeert de achterban om de meldcode te gebruiken.

De huisartsen zijn vanaf dit jaar bezig met het ontwikkelen van nieuwe landelijke eerstelijns samenwerkingsafspraken (LESA's) waarbij samen met onder andere de jeugdgezondheidszorg wordt vastgelegd hoe men met bepaalde aandoeningen omgaat. Eén van de eerste die zullen worden ontwikkeld gaat over kindermishandeling. Naast de ondersteuning vanuit de KNMG, en bij- en nascholing zoals bijvoorbeeld wordt aangeboden door de Augeo Foundation, draagt dit er aan bij dat de rol van huisartsen bij het signaleren en melden van kindermishandeling zal groeien. Recent heeft de Landelijke Huisartsen Vereniging een meldcode kindermishandeling ontwikkeld die die huisartsen kan helpen bij het signaleren en melden van kindermishandeling. De rol van de huisartsen in de sluitende keten van de regionale aanpak van kindermishandeling is onontbeerlijk. De LHV onderkent dit ook. Huisartsen sluiten zich hier geleidelijk steeds meer bij aan.

De ziekenhuizen hebben op basis van de bevindingen van de Inspectie voor de Gezondheidszorg verbeterplannen ontwikkeld. De Inspectie zal in 2009 toetsen of deze plannen ook zijn gerealiseerd. Daarnaast werken veel ziekenhuizen al aan het bijen nascholen van de medewerkers, op basis van de KNMG meldcode, en vaak met steun van vooral de Augeo Foundation. Ook heel belangrijk is dat er een aantal goede voorbeelden is, zoals de Haagse ziekenhuizen (protocol oudermeldingen), het AMC (jaarcongres, convenant Augeo), en de ziekenhuizen in Utrecht (regionaal protocol voor het melden van kindermishandeling), die een aanjagende rol vervullen naar de andere ziekenhuizen. In de centrumregio Arnhem hebben de ziekenhuizen in het kader van de regionale aanpak een convenant gesloten waarmee ze zich committeren aan hun actieve rol in het realiseren van een sluitende keten in de regio voor de aanpak van kindermishandeling.

De geestelijke gezondheidszorg is eveneens bezig met een aantal belangrijke ontwikkelingen. GGZ Nederland heeft op basis van de KNMG meldcode ook voor de geestelijke gezondheidszorg een meldcode kindermishandeling ontwikkeld. Ook deze meldcode gaat uit van het principe «spreken tenzij» in plaats van «zwijgen tenzij». GGZ Nederland spreekt de instellingen er op aan vooral bij de behandeling van volwassenen actief te vragen naar kinderen in de omgeving van de patiënt, die voor hun zorg en welzijn van deze patiënt afhankelijk zijn. Hierin lijkt zich nu een positieve trend af te tekenen. Zo is de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie (NVvP) momenteel bezig de KNMG meldcode kindermishandeling te verankeren in de algemene NVvP beroepscode. Wat betreft de behandeling van slachtoffers van kindermishandeling is er sinds 2007 een aantal speciale traumacentra in ontwikkeling, voor zowel volwassenen als kinderen, die met een multidisciplinaire behandeling ernstig getraumatiseerde slachtoffers bereikt die eerder geen passende hulp konden ontvangen.

4.2 Baby T.

Aan uw Kamer is toegezegd u in deze voortgangsrapportage nader te informeren over de stand van zaken met betrekking tot een specifieke, fatale casus van kindermishandeling, die bekend is onder de naam Baby T. Ik kan u hierover het volgende melden. Het gezin was sinds de geboorte van het eerste kind in 2006 onder begeleiding. De ouders ontvingen beiden hulpverlening. Het oudste kind was uit huis geplaatst. Baby T. ging na de geboorte mee naar huis. Kort daarna is Baby T overleden.

De Inspectie Jeugdzorg, de Inspectie voor de Gezondheidszorg en de Jeugdconsul Rotterdam¹ hebben onderzoek gedaan naar de niet-natuurlijke doodsoorzaak van Baby T. In december 2008 zijn de twee vertrouwelijke onderzoeksrapporten verschenen. Belangrijkste conclusies uit deze onderzoeken:

- Geen van de betrokken instanties had de overall regie c.q. was primair verantwoordelijk voor toezicht op Baby T.
- Onvoldoende onderlinge informatie- uitwisseling en samenwerking tussen de betrokken organisaties.
- Geen sprake van integrale risicoafweging bij het besluit de baby niet uit huis te plaatsen. Geen sprake van een doorlopend proces van risico afweging.
- Met name het Bureau Jeugdzorg wordt verweten onvoldoende haar eigen verantwoordelijkheid voor Baby T te hebben ingevuld.

In Rotterdam hebben de betrokken partijen, mede naar aanleiding van deze casus, maatregelen genomen, en de samenwerkingsafspraken verbeterd en aangescherpt. Het betreft echter geen knelpunten die speciaal voor één regio gelden. De betrokken partijen kunnen per regio verschillen, maar samenwerking en regie, duidelijke taakverdeling en onderlinge afspraken over de verantwoordelijkheden zijn overal essentieel om te voorkomen dat kinderen niet de zorg krijgen die nodig is. Daarom is in het kader van het Actieplan «Kinderen Veilig Thuis» zoveel nadruk gelegd op het realiseren van een landelijk netwerk van regionale sluitende ketens voor de aanpak van kindermishandeling. Eén van de instrumenten die hierbij ondersteuning moet bieden betreft het regionale handelingsprotocol (zie hiervoor onder punt 3.1).

Daarnaast is afgesproken dat het Bureau Jeugdzorg een stevige rol krijgt in de regionale ketens. Ook wordt gewerkt aan de schakelfunctie tussen het Centrum voor Jeugd en Gezin (opvoedingsondersteuning, preventie) en het Bureau Jeugdzorg om te voorkomen dat een gezin met problemen te laat in beeld is of helemaal niet zichtbaar is voor de hulpverlening. De

¹ De Rotterdamse Jeugdconsul heeft in opdracht van burgemeester en de wethouder jeugd, zorg en onderwijs onder andere de taak in te grijpen in geval van crisis of stagnatie in de hulpverlening.

AMK's zijn in het kader van landelijke verbetertrajecten bezig met professionalisering, een nieuw handelingsprotocol met expliciete aandacht voor betere terugkoppeling na een melding etc. Hiervoor is dit jaar nadrukkelijk ook het IPO om aandacht gevraagd. Het zal nodig blijven om op alle bestuurlijke niveaus, en in iedere regio door alle betrokken organisaties en professionals regelmatig met elkaar na te gaan of de afspraken die met elkaar gemaakt zijn voldoende zijn om tegen te gaan dat kinderen door gebrek aan samenwerking en regie van de verantwoordelijke partijen tussen wal en schip vallen (zie ook 3.7).

5. Tot slot

Op grond van de bevindingen in deze Voortgangsrapportage concluderen wij dat de uitvoering van het Actieplan Aanpak Kindermishandeling op schema ligt. Het merendeel van de acties is uitgezet en sommige zijn inmiddels nagenoeg afgerond. Dit is een positief resultaat en mede te danken aan de inzet van vele partijen, waaronder instellingen, overheden, branche- en beroepsorganisaties en betrokken professionals. De waardering gaat dan ook uit naar deze partijen voor hun inzet in de strijd tegen kindermishandeling.

Het Actieplan heeft de aanpak van kindermishandeling hoog op de agenda gezet. Maar wij zijn er nog niet. Belangrijke aandachtspunten voor de komende periode zijn onder meer de borging en voortzetting van een sluitende aanpak van kindermishandeling en de wettelijke verankering van een meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.

Ik vertrouw er op u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

De minister voor Jeugd en Gezin,
A. Rouvoet